

Нонна КОВАЛЬ

канд. екон. наук, доцент кафедри економіки, підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

Оксана КОМАРНИЦЬКА

викладач кафедри економіки і фінансів,
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
та соціально-економічний коледж,
м. Кам'янець-Подільський

ПІДПРИЄМНИЦТВО НА РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Необхідною умовою ефективного функціонування економіки будь-якої країни є ефективний розвиток банківського сектору.

Банківська система України протягом останніх декількох років знаходиться у стані системної кризи, яка зумовлена сировинною моделлю розвитку національної економіки, постійним дефіцитом довгострокових банківських ресурсів. Активний розвиток і розширення сфер діяльності банків вимагає окреслення пріоритетних напрямів упровадження підприємництва на ринку банківських послуг.

Під впливом посилення міжбанківської конкуренції на банківському ринку України проявляється тенденція до розширення ряду наданих послуг в сегменті фінансового підприємництва. Серед них можна відзначити: послуги зі збереження цінностей; консультаційно-інформаційні послуги; гарантійні та посередницькі послуги; факторингові та лізингові операції. Це насамперед пояснюється тим, що підприємництво на ринку банківських послуг прагне збільшити власні прибутки, мобілізувати додаткові ресурси і розширити базу клієнтів банку, підвищити власний рейтинг на ринку.

Сектор банківських послуг в Україні несе на собі відбитки ліберального банківського законодавства, що надає суб'єктам другого рівня можливість проведення операцій в різних секторах ринку позичкового капіталу та дає клієнтам широкий вибір фінансових послуг. Таким чином, підприємництво на ринку банківських послуг стає ключовою і базовою ланкою банкової системи.

За результатами звітів Національного банку України станом на 1 січня 2019 року в Україні функціонувало 73 банки [2]. Починаючи з 2015 р. прийнято рішення щодо

ліквідації значної кількості проблемних комерційних банків, що зумовило їх скорочення. Протягом 2015-2019 рр. спостерігалася тенденція до зменшення кількості банківських установ.

Ліквідація низки проблемних банків, з одного боку, позитивно впливає на прозорість банківської системи, а з іншого – призводить до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських послуг у зв'язку із суттєвим зменшенням кількості учасників банківського сектору.

Одним з багаторічних лідерів ринку завжди виступав Приватбанк. Безперечно, така масштабна подія кардинально змінила розподіл гравців на ринку в розрізі структури власності банків – державної та приватної. Перехід Приватбанку у власність держави суттєво змінив структуру банківської системи України і станом на 1 січня 2019 року банки з приватним українським капіталом склали близько 13%, банки іноземних банківських груп – 35%, державні – 51,3% (28,1% на початок 2016 року) [3].

Підприємництво на українському ринку банківських послуг має свої особливості та специфічні риси, що пов'язано, перш за все із розвитком вітчизняного фінансового ринку і економіки. Так, незважаючи на те, що в світовій банківській практиці використовується більше 300 банківських послуг, в Україні цей показник значно менший, де лівову частку займають кредитні послуги в традиційному розумінні, адже на лізинг, факторинг, форфейтинг, інвестиційне кредитування у підприємництва на ринку банківських послуг припадає близько 7% кредитних операцій банків.

Підвищенню конкурентоспроможності приватних банків у залученні додаткових коштів на депозити різних груп клієнтів сприятиме застосування комплексного обслуговування клієнтури, тобто задоволення потреб клієнтів у різноманітних послугах. Це означає, що окрім традиційного кредитно-розрахункового і касового обслуговування, підприємництво на ринку банківських послуг, а саме приватні банки мають надати своїм клієнтам цілу низку додаткових послуг. Постійне розширення діапазону послуг, зниження їх вартості, покращення якості кредитно-розрахункового і касового обслуговування, надання різного роду консультацій, пільгове обслуговування постійних вкладників сприятимуть збільшенню обсягу кредитних ресурсів фінансового підприємництва на ринку банківських послуг.

Аналіз сучасного стану фінансового підприємництва на ринку банківських послуг дає можливість виявити декілька проблем у банківській сфері: політична та фінансова нестабільність у країні; низька якість банківських активів; зниження ліквідності банківських активів; недосконала нормативно-правова база в державі;

високий ступінь вразливості банківської системи до валютно-курсової політики в країні, що проводиться Національним банком України.

Окрім того, сучасний стан функціонування банківської системи України характеризується наявністю ряду негативних факторів, до яких відносяться: військово-політична нестабільність, загальноекономічна дестабілізація, зниження довіри населення до банківського сектору та продуктів, що пропонують його суб'єкти [1, с. 95].

Наступною проблемою розвитку банківської системи України є занадто низький рівень капіталізації, що призводить до витіснення національних банків іноземними. Недостатність фінансових ресурсів у банківському секторі затримує економічне зростання країни.

Окреслені вище проблеми у банківській сфері стали причиною незадовільних показників. У звіті «Глобальний індекс конкурентоспроможності 2018-2019» Україна посідає останню позицію серед 138 держав за показником «Надійність банків», 116 місце – за показником «Доступність фінансових послуг» та 112 місце – за показником «Легкість доступу до кредитів».

Тому актуальним є дослідження сучасних проблем та напрямків розвитку підприємництва на ринку банківських послуг.

В результаті дослідження були виявлені основні напрями розвитку вітчизняного ринку банківських продуктів, а саме:

1. З метою залучення приватними банками довгострокових вкладів (депозитів) фізичних осіб потрібно створювати позитивну репутацію банку, впроваджувати нову послугу, основу якої складає спільне фінансування банком і вкладником певного інвестиційного проекту.

2. Для мінімізації ризиків дострокового припинення дії депозитного договору пропонується формування і розвиток партнерських відносин з клієнтами, за якого клієнт сам буде визначати строк (кількість днів), на який він хоче відкрити депозит.

3. У сфері вдосконалення кредитних продуктів пропонується розвивати спільну участь комерційного банку та клієнта в придбанні нерухомості при поступовому зменшенні частки банку за рахунок викупу клієнтом частки банку до повного виходу банку з числа власників.

4. Для підвищення фінансової грамотності населення необхідно організовувати семінари і тренінги, на яких потенційні клієнти комерційного банку зможуть детально узнати про механізм кредитування та інші послуги для населення.

Не дивлячись на окремі позитивні зміни, які відбулися в банківській системі України за останні роки, проблеми все ж таки існують: рівень капіталізації банківської

системи невеликий; досить високий рівень відсоткових ставок за кредитами для господарюючих суб'єктів; наявність значних ризиків при здійсненні кредитування; конкуренція між банками здійснюється переважно не в площині якісних показників обслуговування клієнтів, а в площині кількісних показників. Названі недоліки виступають помітною перешкодою до подальшого розвитку економіки в цілому, її банківської системи та підприємництва на ринку банківських послуг зокрема.

Перелік джерел інформації:

1. Базилевич В.Д. Відновлення фінансової стійкості банківської системи України: антикризові заходи. *Вісник національного банку України. Матеріали круглого столу*. 2009. №5. С. 9.
2. Офіційний сайт Національного банку України URL: <http://www.bank.gov.ua>.
3. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV (із змінами і доповненнями).
4. Шевцова М.Ю., Солодовник Ю.О. Ринок банківських послуг: динаміка розвитку та сегментації. URL: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201152/149155.pdf>.